

Lust och risk

– ett spel om sexuell hälsa
och riskbeteenden

GR Upplevelsebaserat Lärande

GR Utbildning – Upplevelsebaserat Lärande (GRUL) syftar till att utveckla, utbilda och genomföra verksamhet med den upplevelsebaserade pedagogiken som verktyg och förhållningssätt. GRUL sätter det livslånga lärandet i fokus och vänder sig till alla verksamheter inom utbildningssektorn. Den primära målgruppen är pedagogisk personal inom grundskolans senare år, gymnasieskolan, vuxenutbildning och på högskola.

 För mer information se www.grul.se

Copyright

Denna simulation är © Copyright GRUL och Smittskyddet Västra Götalandsregionen 2008. Materialet får fritt kopieras och användas i utbildningsverksamhet så länge källa anges.

Version 1.0

Layout och bearbetning:
Per Wetterstrand

Design:
Carl Heath
Fredrik Axelzon

Bakgrund

De senaste åren har andelen fall av könssjukdomar kontinuerligt ökat i Sverige. Det rör i synnerhet klamydia, men även exempelvis HIV är på frammarsch. Framförallt bland unga är denna ökning mer framträdande än bland andra grupper i samhället.

En av förklaringarna till ökningen beror på ett ökat smittoriskbeteende bland ungdomar. När det talas om smittorisk-beteende så brukar tre faktorer nämnas som ökar risken för att bli smittad av en könssjukdom:

- A.** Byter ofta sexuella partners.
- B.** Sex i samband med påverkan av alkohol eller andra droger.
- C.** Använder inte kondom.

Alla dessa tre faktorer är starkt bidragande orsaker till den dramatiska ökningen av könssjukdomar bland ungdomar. Naturligtvis spelar även andra faktorer in, exempelvis okunskap kring könssjukdomar och sexuell hälsa-frågor.

Detta spel syftar till att sprida kunskap och förståelse kring dessa tre smittorisk-beteenden. Detta skapar förutsättningar för att jobba med ungdomars attityder och värderingar kring dessa frågor.

Rollutdelning

Gruppen placeras på ett led, så att de står sida vid sida, vända mot samma håll. Det är bra om det finns lite plats mellan deltagarna, så att de fritt kan röra sig. Framför linjen med deltagarna behöver det finnas gott om utrymme för dem att röra sig på. Det går med fördel att genomföra denna övning i en lång korridor, ett klassrum, i en större lokal eller utomhus.

När deltagarna står på en linje delas rollerna ut. Deltagarna ombeds att reflektera en aning över den roll de har fått. Frågor att reflektera över kan vara:

- Hur skulle din familj kunna se ut?
- Hur trivs du i skolan?

- Vad gör du på helgerna?
- Vad önskar du dig i livet?
- Vad tycker du är roligt att göra?
- Vad tycker du är tråkigt att göra?
- Hur ser din framtid ut?

Det finns 34 roller i spelet. De finns i både en gymnasieversion och en högstadieverion. Rollerna är killar eller tjejer som varierar i ålder mellan 15–18 år beroende på vilken version som används. Det spelar ingen roll vilka roller som delas ut, dvs är det färre än 34 deltagare går det bra att slumpa ut rollerna.

Det gör inte något om man delar ut en kvinnlig roll till en man, eller tvärt om. Det kan till och med förstärka upplevelsen av övningen för deltagaren. Det går även bra att använda gymnasierollerna till högstadieelever och vice versa.

Händelseförlopp

När deltagarna har haft möjlighet att reflektera några minuter över sin roll så ombeds de att lyssna på ett antal påståenden. Om påståendet stämmer in på rollen, det vill säga om de kan svara "Ja" på påståendet, ska de ta ett steg framåt. Understryk att de ska välja som sin roll och inte vad de själva tycker. Det är även viktigt att du poängterar att det inte är en tävling och det varken är bättre eller sämre att ta få eller många steg. Hur långt steg de tar får avgöras av hur lokalen ser ut. Men ett tips är att de tar relativt korta steg så att de inte för snabbt kommer över hela rummet.

Deltagarna kommer inledningsvis inte veta om vad det innebär att de tar många eller få steg under övningen, det vill säga att en roll tar många steg representerar att den har ett smittoriskbeteende som ökar sannolikheten att personen skulle kunna få eller redan bär på en könssjukdom.

För varje påstående kommer deltagarna att bli mer och mer ojämnt fördelade i rummet. När man kan tyda en tillräckligt

stor skillnad mellan deltagarna avbryts övningen. Det brukar ske runt ca 15–20 frågor. Deltagarna ombeds att stå kvar på det ställe de har hamnat på, och titta sig omkring. Därefter inleder du som handledare efterdiskussionen.

Efterarbete

Efterdiskussionen är ett av de viktigaste momenten i spelet. Rekommenderad tid för denna diskussion är minst 20 minuter, men gärna längre. Ordningen på frågorna är viktig, det är en god idé att utgå ifrån varje individs upplevelse i diskussionen för att på ett bra sätt fånga in gruppens upplevelse. I samband med varje fråga är det naturligtvis viktigt att ställa följdfrågor och följa upp det som deltagarna säger eller vad deltagarna faktiskt gjorde.

Inledningsvis under efterarbetet kan det vara bra om deltagarna står kvar på sina platser de har fått under övningen. Efter några frågor kan det vara bra att alla sätter sig ner i en ring så att alla ser varandra bättre och på det viset underlättar kommunikationen.

I diskussionen är det viktigt att alla får komma till tals och beskriva sin bild av vad som hände. Det är också viktigt att inte "skynda fram" i diskussionen för att klargöra poänger, för att alla deltagare skall få chansen att prata av sig.

Ett enkelt sätt att föra diskussionen kring olika aspekter är att först titta på "vad som hände i spelet" för att sedan lyfta blicken och titta på vad det har för motsvarighet i "verkligheten". Går det att jämföra de dilemman som finns i spelet med riktiga händelser?

Här bifogas ett antal frågor och en övning som kan användas i efterarbetet.

Frågor att diskutera

Om upplevelsen

- ☉ Hur var det att spela en annan person?
- ☉ Vad är poängen med att du fick en roll istället för att svara på påståendena utifrån dig själv?
- ☉ Kändes rollerna och påståendena realistiska?
- ☉ Var det vid något eller några tillfällen svårt att avgöra om du skulle ta ett steg framåt eller inte?
- ☉ Upplevde du att det var stor skillnad mellan vilka val rollen gjorde och vilka val du själv skulle eller kunde ha gjort?
- ☉ Hur kändes det att ta ett steg framåt?
- ☉ Hur kändes det att stå kvar?
- ☉ Hur kändes det att se någon annan ta ett steg framåt?
- ☉ Vilka roller hade de olika deltagarna i gruppen?
- ☉ Går det att se några mönster mellan vilka roller som tog många steg framåt, jämfört med de roller som stod still?

- ☉ Vad innebär det att en roll tog ett steg framåt?
- ☉ Vad innebär det om en roll slutat väldigt långt fram, eller väldigt långt bak i rummet?
- ☉ Hur ska dessa kunna förändras hos ungdomar?

Om oskyddat sex

- ☉ Är det viktigt att använda kondom? Varför/Varför inte?
- ☉ Vad kan göras för att öka kondomanvändningen bland unga?
- ☉ Vilka risker utsätter en person sig för som inte använder kondom när personen har oskyddat sex?

Byter ofta sexuella partners

- ☉ Är det vanligt att ungdomar byter sexpartner ofta? Varför/Varför inte?
- ☉ Vad är "KK" och one-night stand? Vad är era tankar om det?
- ☉ Vad kan vara viktigt att tänka på om en person byter sexpartner ofta?

Sex i samband med alkohol och andra droger

- ☉ Finns det ett samband mellan sex och alkohol? Vad beror det på i så fall.
- ☉ Vilken roll kan alkohol spela i en sexuell situation?
- ☉ Vad är riskerna med att dricka med alkohol eller ta andra droger i samband med sex?
- ☉ Vad är viktigt att tänka på när det gäller sex när man är påverkad av alkohol eller annan drog?

Tips och förslag

- ☉ Tänk på att anteckna vad som sker under själva aktiviteten, vad deltagarna gör och hur de resonerar. Det underlättar mycket i efterdiskussionen.
- ☉ Stanna till några gånger under övningen och be deltagarna presentera sina roller. Det kan väcka eftertanke och intresse hos deltagarna.
- ☉ Se till att så många som möjligt får komma till tals under efterdiskussionen.
- ☉ Se till att deltagarna inte bara får roller av samma kön. En variation är bäst.
- ☉ En bra uppföljning av spelet kan vara att skriva ned de tankar och idéer som kom upp vid efterdiskussionen.
- ☉ Under efterdiskussionen är det viktigt att poängtera att om din roll kom långt fram innebär det inte automatiskt att den får en könssjukdom, men risken ökar. Likaså exempelvis att byta partner ofta är ur ett smittorisk-perspektiv inget problem så länge som personerna använder kondom.

roller, gymnasieversion

Ville, 18 år

Pluggar samhäll. Heterosexuell. Festar mycket. Har alltid en massa nya flickvänner och olika "KK".

Ershad, 17 år

Läser Estetiskt program. Heterosexuell. Coolaste killen i skolan. Gör ofta helt vilda saker när han är fester. Älskar sex och tjejer.

Demetrios, 17 år

Pluggar fordon. Heterosexuell. Festar någon gång i månaden. Byter flickvän ofta. Använder aldrig kondom vid sex.

Jonathan, 16 år

Pluggar estetiskt program. Homosexuell. Är tillsammans med en kille. Trogen. Dricker ofta lite för mycket. Använder inte kondom.

Lukas, 18 år

Pluggar barn och fritid. Heterosexuell. Dricker inte alkohol. Har tjej som äter p-piller. Älskar sin tjej.

Erik, 17 år

Pluggar musik. Heterosexuell. Singel. Har bara sex med någon det verkligen känns rätt med. Använder alltid kondom.

Linus, 17 år

Läser media och design. Heterosexuell. Har precis blivit av med oskulden med sin första flickvän. Dricker sällan och då alltid lite. Vet att det är viktigt med kondom, men samtidigt är han ovan vid det.

Joakim, 17 år

Har precis hoppat av skolan. Heterosexuell. Anordnar egna fester på helgerna. Har en "kk" sedan en månad tillbaka. Vill egentligen ha något mer seriöst. Tycker det är tjejens ansvar att kaka p-piller. Använder inte kondom.

Aida, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Precis blivit ihop med sin första pojkvän och de har sex. Dricker väldigt sällan och då alltid lite. Vet att det är viktigt med kondom, men samtidigt gillar inte hennes kille att använda det.

Sebastian, 16 år

Pluggar natur. Homosexuell. Festar en del. Singel för tillfället. Är otrogen ibland när han är i ett förhållande. Använder alltid kondom.

Zoran, 18 år

Går på fotbollsgymnasium. Bisexuell. Är blyg när det gäller killar och tjejer. Dricker för att få självförtroende

Abbe, 18 år

Pluggar hotell och restaurang. Heterosexuell. Är ihop med en tjej sen två år tillbaka men är otrogen med en kompis tjej. Dricker sällan alkohol. Har aldrig sex utan kondom.

Ivan, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Är oskuld men vill ha sex snarast. Kan inte så mycket om sex och tjejer. Vill egentligen vara tuff inför sina kompisar, men är rätt osäker.

Carl, 16 år

Går individuellt program. Bisexuell. Har precis avslutat ett förhållande. På jakt efter att träffa någon ny. Använde tidigare droger men har nu slutat.

Geza, 17 år

Går skogsbruksprogram. Heterosexuell. Dricker ofta öl på helgerna, men blir sällan för full. Är olyckligt kär i sitt ex. De har fortfarande sex ibland.

Marcus, 18 år

Pluggar till att bli snickare. Heterosexuell. Efter att ha hamnat i fyllecell dricker han inte längre. Tävlrar i hemlighet med en kompis att få så många tjejer i säng som möjligt.

Nattanit, 17 år

Pluggar samhäll med miljöinriktning. Heterosexuell. Festar ofta. Har alltid en massa nya pojkvänner och "KK". Har varit förlovad.

Madeleine, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Den populäraste tjejen i skolan. Gör ofta helt vilda saker när hon är festar. Älskar sex och äldre killar.

Maria, 16 år

Pluggar till frisör. Heterosexuell. Festar ofta, men dricker inte så mycket alkohol. Byter pojkvän ofta. Använder ibland kondom vid sex.

Noor, 17 år

Pluggar på omvårdnadsprogram. Homosexuell. Är i ett förhållande. Trogen. Dricker en del och använder ibland droger. Använder inte preventivmedel.

Alexandra, 16 år

Pluggar barn och fritid. Heterosexuell. Dricker inte alkohol. Äter p-piller. Älskar sin kille. Förlovad.

Zeynep, 16 år

Går individuellt program. Heterosexuell. Singel. Har bara sex med någon det verkligen känns rätt med. Äter inte p-piller. Använder alltid kondom.

Sandra, 18 år

Pluggar natur. Homosexuell. Festar en del. Singel för tillfället. Har varit otrogen förr mot tidigare flickvänner. Använder alltid preventivmedel.

Emma, 16 år

Går på omvårdnadsprogrammet. Bisexuell. Är blyg när det gäller killar och tjejer. Dricker för att få självförtroende. Har ibland sex när hon är berusad. Använder sällan kondom.

Niyosha, 18 år

Pluggar hotell och restaurang. Heterosexuell. Är ihop med en kille sen två år tillbaka, men är otrogen med en klasskompis. Dricker sällan alkohol. Har aldrig sex utan kondom.

Felicia, 17 år

Pluggar musik. Bisexuell. Håller på att avsluta sitt nuvarande förhållande. Kär i en kompis. Har falskleg och går ut en del på krogen.

Ida, 16 år

Går på naturbruksgymnasium. Heterosexuell. Dricker på helgerna, men blir sällan för full. Träffar en kille som hon har sex med, men är inte kär i honom.

Kim, 17 år

Pluggar samhäll. Heterosexuell. Har haft sex med många jämfört med sina kompisar. Ska i sommar åka till Turkiet med kompisar. Dricker inte alkohol.

Nadja, 16 år

Läser estetisk. Bisexuell. Är nyförälskad och har precis blivit ihop med en person. Nadja trivs med sitt liv och längtar till sommarlovet då hon ska åka på språkresa.

Danny, 18 år

Läser samhällsprogrammet med humanistisk inriktning. Bisexuell. Kan knappt inte vänta till att få ta studenten. Har ibland sex, men är singel för tillfället.

Ville, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Festar mycket. Har alltid en massa nya flickvänner och olika "KK". Blev av med oskulden i sjuan.

Ershad, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Coolaste killen i skolan. Gör ofta helt vilda saker när han är festar. Älskar sex och tjejer.

Demetrios, 14 år.

Går i åttan. Heterosexuell. Festar någon gång i månaden. Byter flickvän ofta. Använder aldrig kondom vid sex.

Linda, 18 år

Har precis hoppat av skolan. Heterosexuell. Jobbar som DJ på helgerna och känner alla "innemänniskor". Har en "kk" sedan en månad tillbaka. Vill egentligen ha något mer seriöst. Äter p-piller. Tycker inte det är skönt med kondom.

Emira, 17 år

Går natur. Heterosexuell. Är oskuld men vill bli av med oskulden. Kan inte så mycket om sex, men pratar gärna om det. Hånglar ofta med killar. Ska åka till Grekland med kompisarna till sommaren.

Sebbe, 17 år

Läser hotell och restaurang. Homosexuell. Varit tillsammans i 1,5 år med samma kille. De använder alltid kondom när de har sex. I sommar ska de tåggluffa ner till medelhavet. Sebbes dröm är att bli bartender

Nina, 17 år

Går än så länge Mediaprogram. Trivs inte bra. Heterosexuell. Har varit singel i ett halvår. Vill inte bli ihop med någon. Hånglar ibland med killar hon träffar på fester. Ibland leder det till sex. Nina är en ansvarsfull person.

Linus, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Har precis blivit av med oskulden med sin första flickvän. Dricker sällan och då alltid lite. Vet att det är viktigt med kondom, men samtidigt är han ovan vid det.

Joakim, 16 år

Går i nian. Hatar skolan. Heterosexuell. Anordnar egna fester på helgerna. Har en "kk" sedan en månad tillbaka. Vill egentligen ha något mer seriöst. Tycker det är tjejens ansvar att kaka p-piller. Använder inte kondom.

Zoran, 14 år

Går i åttan. I hemlighet vet Zoran inte om han gillar tjejer eller killar. Är blyg när det gäller killar och tjejer. Dricker för att få självförtroende. Har ännu inte haft sex med någon annan person.

Jonathan, 15 år

Går i nian. Homosexuell. Är tillsammans med en kille. Trogen. Dricker ofta lite för mycket. Använder inte kondom.

Lukas, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Dricker inte alkohol. Älskar sin tjej. De har ännu inte haft sex.

Erik, 14 år

Går i åttan. Heterosexuell. Singel. Har haft sex en gång tidigare. Vill bara ha sex med någon det verkligen känns rätt med. Använder alltid kondom.

Sebastian, 16 år

Går i nian. Homosexuell. Festar en del. Singel för tillfället. Är otrogen ibland. Har ännu inte haft samlag med någon kille utan bara hånglat.

Abbe, 15 år

Går i åttan. Heterosexuell. Är ihop med en tjej sen två år tillbaka men är otrogen med en kompis tjej. Dricker sällan alkohol. Har aldrig sex utan kondom.

Ivan, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Intresserad av moped och film. Är oskuld men vill ha sex snarast med sin flickvän. Kan inte så mycket om sex och tjejer.

roller, högstadiesversion

Madeleine, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Den populäraste tjejen i skolan. Gör ofta helt vilda saker när hon är festar. Älskar sex och äldre killar. Använder ibland droger.

Maria, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Festar ofta, men dricker inte så mycket alkohol. Byter pojkvän ofta. Använder aldrig kondom vid sex.

Alexandra, 16 år

Går i nian. Har fått gå om åttan. Heterosexuell. Dricker inte alkohol. Äter p-piller. Älskar sin kille. Förlovad.

Zeynep, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Singel. Har bara sex med någon det verkligen känns rätt med. Äter inte p-piller. Använder alltid kondom.

Sandra, 15 år

Går i nian. Homosexuell. Festar en del. Singel för tillfället. Har varit otrogen för mot tidigare flickvänner. Använder alltid preventivmedel.

Emma, 16 år

Går i nian. Är blyg när det gäller killar och tjejer. Dricker för att få självförtroende. Har inte haft sex med någon person än.

Niyosha, 15 år

Går i åttan. Heterosexuell. Är ihop med en kille sen två år tillbaka men är otrogen med en klasskompis. Dricker sällan alkohol. Har aldrig sex utan kondom.

Ida, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Dricker på helgerna, men blir sällan för full. Träffar en kille som hon har sex med, men är inte kär i honom.

Kim, 14 år

Går i åttan. Heterosexuell. Har haft sex med väldigt många jämfört med sina kompisar. Hon tror att ha sex med många gör henne populär. Dricker inte alkohol.

Klara, 16 år

Går i nian. Bisexuell. En social och utåtriktad person. Olyckligt kär i en kompis partner. Har ännu inte haft sex med en annan person.

Alva, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Blyg och har ganska få kompisar. Tillsammans med en tre år äldre kille.

Vincent, 15 år

Går i åttan. Heterosexuell. Är singel. Har haft oralsex med en tjej förra sommaren. Vill nu bli ihop med någon, men har ännu inte den rätta. Satsar mycket på skolan och badminton.

Geza, 15 år

Går i åttan. Heterosexuell. Dricker ofta öl på helgerna, men blir sällan för full. Är olyckligt kär i sitt ex.

Marcus, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Efter att ha hamnat i fyllecell på Valborgsmässoafton dricker han inte längre. Tävlrar i hemlighet med en kompis att få så många tjejer i säng som möjligt.

Nattanit, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Festar ofta. Har alltid en massa nya pojkvänner och "KK". Har varit förlovad.

Linda, 16 år

Går i nian. Heterosexuell. Festar alltid på helgerna och känner alla och umgås mest med äldre personer. Har en "kk" sedan en månad tillbaka. Vill egentligen ha något mer seriöst. Äter p-piller. Tycker inte det är skönt med kondom.

Emira, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Är oskuld, men vill bli av med oskulden. Kan inte så mycket om sex, men pratar gärna om det. Hånglar ofta med killar. Ska åka till Grekland med kompisarna till sommaren.

Jakob, 16 år

Går i nian. Är osäker på sin sexuella identitet. Spelar trummor i ett band. Har för någon vecka sedan haft sex med en annan person för första gången. Vet inte om de kommer att bli tillsammans. Är osäker på sina känslor för den killen.

Carl, 15 år

Går i nian. Ser sig som heterosexuell men har haft sex med både tjejer och killar. Har precis avslutat ett förhållande. På jakt efter att träffa någon ny. Använde tidigare droger men har nu slutat.

Noor, 15 år

Går i åttan. Har haft sex med två gånger. En gång med en kille och en gång med en tjej. Var väldigt nervös båda gångerna hon hade sex. Dricker en del och använder ibland droger. Använder inte preventivmedel.

Aida, 15 år

Går i nian. Heterosexuell. Precis blivit ihop med sin första pojkvän och de har sex. Dricker väldigt sällan och då alltid lite. Vet att det är viktigt med kondom, men samtidigt gillar inte hennes kille att använda det.

Felicia, 16 år

Går i nian. Håller på att avsluta sitt nuvarande förhållande. Kär i en kompis. Har falskleg och går ut en del på krogen med sin äldre syster. Har ännu inte haft sex med någon annan person.

Påståenden för handledaren

Välj bland dessa påståenden under övningen. Se till att använda ifrån alla delarna. Du kan antingen välja ut påståenden slumpmässigt eller välja ut de du tycker är bäst. Se dock till att variera i vilken ordning du tar påståendena.

- Jag tycker inte det skulle vara jobbigt att få en könssjukdom
- Jag skulle aldrig gå och testa mig och se om jag har en könssjukdom.
- Jag tycker det är pinsamt att gå till ungdomsmottagningen.
- Jag tänker aldrig eller väldigt sällan på risker med könssjukdomar.
- Jag byter sexpartner ofta.
- Det händer att jag är otrogen och har sex med andra än min partner.
- Jag har haft flera one night stands.
- När jag är berusad händer det ibland att jag har one-night stands.
- Jag är ofta berusad och gör då saker som jag inte hade gjort om jag varit nykter.
- Alkohol får mig att må bra och att inte tänka på morgondagen.
- Ibland när jag är berusad går jag längre när det gäller sex än vad jag hade gjort om jag var nykter
- När jag har oralsex använder vi inte kondom.
- Om jag eller personen jag har sex med använder P-piller, använder vi inte kondom.
- Jag använder sällan kondom när jag har sex.
- Jag tycker att det är skönare att ha sex utan kondom, därför använder jag inte det.
- Om jag skulle ha sex med någon använder jag inte kondom.
- Jag tycker det är krångligt att använda kondom
- Jag tycker det är pinsamt att säga till den jag vill ha sex med att vi måste använda kondom.
- Avbrutet samlag är ett sätt undvika graviditet eller könssjukdomar som jag använder mig av.
- Jag tycker det är min partners ansvar att använda preventivmedel.